

Byla C-411/20

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2020 m. rugsėjo 2 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Finanzgericht Bremen (Brėmeno finansų teismas, Vokietija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. rugpjūčio 20 d.

Pareiškėja:

S

Atsakovė:

Familienkasse Niedersachsen-Bremen der Bundesagentur für Arbeit
(Federalinės darbo biržos Žemutinės Saksonijos ir Brėmeno šeimos išmokų kasa)

Pagrindinės bylos dalykas

Laisvas judėjimas – Socialinė apsauga – Direktyva 2004/38/EB – Reglamentas Nr. 883/2004 – Išmokos šeimai – Išmoka vaikui – Šalyje gaunamų pajamų įrodymas – Vienodas požiūris

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aiškinimas, SESV 267 straipsnis

Prejudicinis klausimas

Ar Direktyvos 2004/38/EB 24 straipsnis ir Reglamento (EB) Nr. 883/2004 4 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama valstybės narės tvarka, pagal kurią kitos valstybės narės pilietis, kuris šalyje deklaruoja nuolatinę arba įprastą gyvenamąją vietą ir neįrodo, kad šalies viduje gauna pajamų iš žemės

ūkio ir miškininkystės, komercinės veiklos, dirbdamas savarankiškai arba pagal darbo sutartį, pirmuosius tris mėnesius nuo nuolatinės arba įprastinės gyvenamosios vietos deklaravimo neturi teisės į išmokas šeimai, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 883/2004 3 straipsnio 1 dalies j punktą kartu su 1 straipsnio z punktu, o atitinkamos valstybės narės pilietis, esant analogiškai situacijai, neįrodęs, kad šalyje gauna pajamų iš žemės ūkio ir miškininkystės, komercinės veiklos, dirbdamas savarankiškai arba pagal darbo sutartį, turi teisę į išmokas šeimai, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 883/2004 3 straipsnio 1 dalies j punktą kartu su 1 straipsnio z punktu?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimoms narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (toliau – Direktyva 2004/38), visų pirma jos 24 straipsnis

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo, visų pirma jo 1, 3 ir 4 straipsniai

Nurodyti nacionalinės teisės aktai

Einkommensteuergesetz (Pajamų mokesčio įstatymas, toliau – *EStG*), visų pirma jo 31 straipsnis ir 62 straipsnio 1 ir 1a dalys,

Sozialgesetzbuch (Socialinis kodeksas, toliau – *SGB*) *Zweites Buch* (Antroji knyga, toliau – II), 11 straipsnis

Bylos aplinkybių ir proceso santrauka

- 1 Pareiškėja yra trijų 2003–2010 m. gimusių vaikų motina. Pareiškėjos vaikų tėvas yra jos sutuoktinis V. Pareiškėja, V ir trys jų vaikai yra Bulgarijos piliečiai.
- 2 2019 m. spalio mėn. pabaigoje pareiškėja atsakovei pateikė prašymą skirti išmoką vaikui. Kaip gyvenamosios vietos adresą pareiškėja nurodė adresą Brëmerhafene (Vokietija) ir prie prašymo pridėjo buto nuomos sutartį. Iš toliau vykstant procesui pateiktų gyvenamosios vietos deklaravimo patvirtinimų ir šeimos biudžeto pažymų taip pat matyti, kad ji, jos vyras ir trys vaikai iš Bulgarijos atvyko 2019 m. rugpjūčio 19 d. ir butą pradėjo nuomotis 2019 m. rugpjūčio 19 d. Remdamasi bendru minėtų ir kitų pateiktų dokumentų vertinimu atsakovė padarė išvadą, kad nuo 2019 m. rugpjūčio 19 d. pareiškėja ir jos trys vaikai turėjo gyvenamąją vietą šalyje, kaip tai suprantama pagal *EStG* 62 straipsnį. Be to,

vadovaudamasi *EStG* 62 straipsnio 1 dalies antru sakiniu ir *EStG* 63 straipsnio 1 dalies trečiu sakiniu atsakovė pagal suteiktus identifikacinius numerius galėjo nustatyti pareiškėjos, jos sutuoktinio ir trijų vaikų tapatybę.

- 3 Vykstant administracinei procedūrai pareiškėja nurodė, kad nuo 2019 m. rugpjūčio 19 d. iki 2019 m. lapkričio 4 d. ieškojo darbo, o nuo 2019 m. lapkričio 5 d. ji, kaip nuolatinė samdoma darbuotoja, dirba po 20 valandų per savaitę Brēmerhafene įsikūrusioje bendrovėje *Z-Service GmbH*. Ji pateikė tos pačios bendrovės išduotą darbdavio pažymą, kurioje nurodyta, kad nuo 2019 m. lapkričio 5 d. jos sutuoktinis V. reguliariai ir nepertraukiamai dirba šioje bendrovėje po 20 valandų per savaitę.
- 4 2019 m. gruodžio 27 d. sprendimu atsakovė atsisakė nuo 2019 m. rugpjūčio mėn. skirti išmokas už tris vaikus. Pareiškėja 2020 m. sausio mėn. dėl to atsakovei pateikė prieštaravimą. Grįsdama prieštaravimą pareiškėja nurodė, kad ji ir jos šeima turi teisę laisvai judėti. Jos sutuoktinis dirbo nuo 2019 m. lapkričio 5 d. iki 2019 m. gruodžio 12 d. Taigi sąlyga dėl darbuotojo statuso tenkinama. Ji pati susirado darbą nuo 2020 m. sausio 17 d.
- 5 2020 m. balandžio 6 d. sprendimu dėl prieštaravimo atsakovė pareiškėjos prieštaravimą atmetė kaip nepagrįstą.
- 6 Iš esmės savo sprendimus atsakovė motyvavo taip: pagal *EStG* 62 straipsnio 1 dalį pirmuosius tris mėnesius nuo nuolatinės arba įprastos gyvenamosios vietos deklaravimo Vokietijoje gyvenantys Europos Sąjungos ir Europos ekonominės erdvės piliečiai šeimos išmokas gali gauti tik tuo atveju, jeigu jie šalyje gauna nuolatinių pajamų iš žemės ūkio ir miškininkystės, komercinės veiklos, dirbdami savarankiškai arba pagal darbo sutartį. Šiuo atveju teisė į išmoką vaikui pirmuosius tris mėnesius nuo gyvenamosios vietos deklaravimo Vokietijoje nesuteikiama, nes per pirmuosius tris mėnesius nebuvo gauta pajamų šalies viduje. Pareiškėja darbo neturi, o vaikų tėvas V. laikotarpiu nuo 2019 m. lapkričio 5 d. iki 2019 m. gruodžio 12 d. dirbo ne visą darbo dieną.
- 7 2020 m. gegužės 10 d. pareiškėja apskundė prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui 2020 m. balandžio 6 d. sprendimą dėl prieštaravimo. Ji tvirtina, kad teisė į išmoką vaikui egzistuoja, nes jos sutuoktinis V. iš tikrųjų dirba.
- 8 Pareiškėja iš esmės prašo įpareigoti atsakovę panaikinti 2019 m. gruodžio 27 d. sprendimą, priimtą 2020 m. balandžio 6 d. sprendimu dėl prieštaravimo, ir skirti išmokas vaikams S., N. ir A. už laikotarpį nuo 2019 m. rugpjūčio mėn. iki 2019 m. spalio mėn. imtinai.
- 9 Atsakovė prašo skundą atmesti.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 10 Vokietijos išmoka vaikui naudos gavėjams užtikrinama neatsižvelgiant į tėvų pajamas ir neatsižvelgiant į individualų ir diskrecinį asmeninių poreikių vertinimą. Ji finansuojama ne iš gavėjų įmokų, o iš mokesčių. Vadovaujantis *EStG* 31 straipsniu jos funkcija yra dvejopa. Pagal *EStG* 31 straipsnio pirmą sakinį visų pirma ja siekiama pasinaudojant Konstitucijoje numatytu atleidimu nuo mokesčio užtikrinti minimalų vaiko gyvenimo lygį, įskaitant poreikių, susijusių su priežiūra, švietimu ir mokymu, patenkinimą, o, jei išmoka vaikui tam nėra būtina, vadovaujantis *EStG* 31 straipsnio antru sakiniu skatinti socialines šeimos teises.
- 11 Kaip valstybės įnašas į šeimos biudžetą, kuriuo siekiama sumažinti vaikų išlaikymo išlaidas, Vokietijos išmoka vaikui yra išmoka pinigais, skirta šeimos išlaidoms padengti. Tai yra socialinio draudimo išmoka, priskirtina prie Reglamento Nr. 883/2004 3 straipsnio 1 dalies j punkte kartu su šio reglamento 1 straipsnio z punktu numatytų išmokų šeimai.
- 12 2019 m. liepos mėn. *EStG* 62 straipsnis buvo papildytas 1a dalimi. Ši nuostata pirmą kartą turi būti taikoma pašalpomis už vaikus, kurios yra susijusios su laikotarpiais, prasidedančiais po 2019 m. liepos 31 d. *EStG* 62 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje, be kita ko, numatyta, kad kitos valstybės narės pilietis pirmuosius tris mėnesius nuo nuolatinės arba įprastos gyvenamosios vietos šalyje deklaravimo neturi teisės gauti išmokos vaikui. Pagal *EStG* 62 straipsnio 1a dalies antrą sakinį tai negalioja tada, jei jis pateikia įrodymų, kad šalyje gauna pajamų iš žemės ūkio ir miškininkystės, komercinės veiklos, dirbdamas savarankiškai arba pagal darbo sutartį, t. y. dirba.
- 13 Pareiškėja nepateikė įrodymų, kad nagrinėjamu 2019 m. rugpjūčio–spalio mėn. dirbo. Kadangi ji, kaip Bulgarijos pilietė, yra kitos valstybės narės pilietė ir atvykusi su vyru ir trimis savo vaikais iš Bulgarijos 2019 m. rugpjūčio 19 d. savo gyvenamąją vietą deklaravo šalyje, pagal *EStG* 62 straipsnio 1a dalį pirmuosius tris mėnesius po gyvenamosios vietos šalyje deklaravimo (taigi nagrinėjamu 2019 m. rugpjūčio–spalio mėn. laikotarpiu) ji neturi teisės gauti išmokų vaikui.
- 14 Vis dėlto Vokietijos Federacinės Respublikos piliečių, kurie prieš tai gyvenę kitoje valstybėje narėje deklaruoja savo nuolatinę arba įprastą gyvenamąją vietą šalyje, teisė į išmokas vaikui nesiejama su sąlyga, kad jie dirbtų.
- 15 Vokietijos teisės aktų leidėjas manė, kad šis nevienodas požiūris neprieštarauja Sąjungos teisei, nes išmokos vaikui gali turėti nenumatytą skatinamąjį poveikį atvykimui iš kitų valstybių narių, be to, turi užkirsti kelią netinkamam naudojimuisi Vokietijos socialinės apsaugos sistema. Išmoka vaikui, skiriama nedirbantiems kitos valstybės narės piliečiams, laikoma socialine išmoka ir, esant socialinės apsaugos poreikiui, kad pajamos sumažintų nepriteklių (žr. SGB II 11 straipsnio 1 dalį). Todėl gali būti taikoma Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalis, pagal kurią, nukrypstant nuo Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 1 dalyje

numatyto vienodo požiūrio principo, teisė į socialinę paramą nesuteikiama per pirmuosius tris gyvenimo šalyje mėnesius.

- 16 Į klausimą, ar ir (jei taip) kokia apimtimi Vokietijos išmokų vaikui neskyrimas nedirbantiems kitos valstybės narės piliečiams per pirmuosius tris mėnesius nuo nuolatinės arba įprastos gyvenamosios vietos deklaravimo šalyje galėtų prieštarauti Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnio nuostatomis, Federalinės vyriausybės 2019 m. kovo 25 d. įstatymo projekte aiškaus atsakymo nėra. Vokietijos teisės aktų leidėjas Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje įtvirtinto vienodo požiūrio nesilaikymą laiko pateisinamu dėl Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje numatytos galimybės riboti galimybę naudotis nacionalinės socialinės paramos sistemomis nedirbantiems kitos valstybės narės piliečiams.
- 17 Be to, Federalinės vyriausybės įstatymo projekte pateikiama nuoroda į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo išaiškinimą jo su išmokų vaikui skyrimu Jungtinėje Karalystėje susijusiam 2016 m. birželio 14 d. sprendime (C-308/14, *Komisija / Jungtinė Karalystė*, ECLI:EU:C:2016:436, 63 ir paskesni punktai), pagal kurį Reglamente Nr. 883/2004 išmokų šeimai požiūriu numatytos tik kolizinės normos, numatančios, kokia nacionalinė teisė turi būti taikoma esant tarpvalstybinėms situacijoms. Reglamente Nr. 883/2004 nenumatyta esminių galimybės naudotis socialinio draudimo išmokomis sąlygų. Jos priskiriamos prie atitinkamo nacionalinės teisės aktų leidėjo kompetencijos.
- 18 Vis dėlto, kai kurių autorių nuomone, Vokietijos išmokų vaikui negalima laikyti socialine parama, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalį, nes jos skiriamos netikrinant materialinės padėties. Vokietijos išmokos vaikui, kaip išmokos šeimai, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 3 straipsnio 1 dalies j punktą kartu su 1 straipsnio z punktu, yra tikra socialinio draudimo išmoka, kuri neturi būti vertinama kaip socialinė parama, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalį.
- 19 Šią nuomonę būtų galima pagrįsti tuo, kad Vokietija taip pat yra atsakinga už išmokų šeimai skyrimą šalyje gyvenantiems nedirbantiems kitos valstybės narės piliečiams. Reglamento Nr. 883/2004 67 straipsnyje numatyta, kad asmuo turi teisę gauti išmokas šeimai pagal kompetentingos valstybės narės teisės aktus, taip pat už savo šeimos narius, gyvenančius kitoje valstybėje narėje, tartum jie gyventų pirmojoje valstybėje narėje. Pagal Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalį atsakomybė už dirbančius kitos valstybės narės piliečius tenka tai valstybei narei, kurioje asmenys dirba pagal darbo sutartį arba savarankiškai, o už nedirbančius kitos valstybės narės piliečius – tai valstybei narei, kurioje jie gyvena.
- 20 Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje įtvirtintas vienodo požiūrio principas. Vadovaujantis juo, asmenims, kuriems taikomas Reglamentas, pagal bet kurios valstybės narės teisės aktus priklauso tos pačios išmokos ir prievolės, kaip ir tos valstybės piliečiams, jei šiame reglamente nenumatyta kitaip.

- 21 Pažeidus Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje įtvirtintą vienodo požiūrio principą dėl Sąjungos teisės viršenybės negali būti taikomas nacionalinėje teisėje įtvirtintas diskriminuojantis požymis, jeigu taikomos kitos teisės į išmokas galiojimo sąlygos (nuolatinė Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija nuo 1976 m. gruodžio 16 d. sprendimo 63/76, *Inzirillo*, ECLI:EU:C:1976:192).
- 22 Išmokų vaikui nedirbantiems kitos valstybės narėms piliečiams neskyrimas per pirmuosius tris mėnesius nuo nuolatinės arba įprastos gyvenamosios vietos deklaravimo šalyje pagal *EStG* 62 straipsnio 1a dalies pirmą sakinį yra atvira ir tiesioginė diskriminacija, nes lemiamas atskyrimo kriterijus yra pilietybė. Pačiame Reglamente Nr. 883/2004 nėra (aiškios) nuostatos, leidžiančios tokį skirtingą vertinimą. Todėl, darant prielaidą, kad *EStG* 62 straipsnio 1a dalies pirmuoju sakiniu pažeidžiamas Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje įtvirtintas vienodo požiūrio principas, nuostatos dėl diskriminuojamojo jos poveikio (išmokų neskyrimas) taikyti nebūtų galima. Tada pareiškėjai teisė į išmokų vaikui gavimą už nagrinėjamą 2019 m. rugpjūčio–spalio mėn. laikotarpį kiltų iš *EStG* 62 straipsnio 1 dalies 1 punkto, 63 straipsnio 1 dalies 2 sakinio kartu su *EStG* 32 straipsnio 1 ir 3 dalimis.
- 23 Vis dėlto darant prielaidą, kad Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje įtvirtinto vienodo požiūrio principo pažeidimas pateisinamas Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje numatyta galimybe nedirbantiems kitos valstybės narės piliečiams riboti galimybes pasinaudoti socialinės paramos sistemos paslaugomis, pareiškėja pagal *EStG* 62 straipsnio 1a dalies pirmą sakinį neturi teisės gauti išmokų vaikui už nagrinėjamą 2019 m. rugpjūčio–spalio mėn. laikotarpį.